

**สงกรานต์ไทยในมุมมองวิทยาศาสตร์การกีฬา: ร่างกาย การมองเห็น
และพฤติกรรมมวลชนในพื้นที่นันทนาการร่วมสมัย**
THAI SONGKRAN FROM A SPORTS SCIENCE PERSPECTIVE: BODY, VISIBILITY,
AND CROWD BEHAVIOR IN CONTEMPORARY RECREATIONAL SPACES

เดชภณ ทองเติม

Tachapon Tongterm

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Department of Sport Science, Faculty of Liberal Arts and Sciences,

Sisaket Rajabhat University

E-mail: tachapon.t@sskru.ac.th

บทคัดย่อ

เทศกาลสงกรานต์ในสังคมไทยร่วมสมัยได้เปลี่ยนผ่านจากพื้นที่นันทนาการเชิงจารีตไปสู่ระบบนันทนาการมวลชนที่ร่างกายทำหน้าที่เป็นทั้งกลไกของการมีส่วนร่วม การสื่อสารอัตลักษณ์ และการต่อรองเพื่อการยอมรับทางสังคมภายใต้บริบทของการมองเห็นและการปฏิสัมพันธ์ที่เข้มข้น บทความนี้มุ่งวิเคราะห์เทศกาลสงกรานต์ในฐานะพื้นที่นันทนาการร่วมสมัยผ่านกรอบแนวคิดของวิทยาศาสตร์การกีฬาและนันทนาการ โดยมุ่งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสรีรวิทยา พฤติกรรมฝูงชน การใช้ร่างกายเพื่อสร้างอัตลักษณ์ และปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพที่สัมพันธ์กับความคลุมเครือของความยินยอมและการละเมิดสิทธิในร่างกาย โดยอาศัยการสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงสหวิทยาการร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมด้านสรีรวิทยาการกีฬา นันทนาการมวลชน และพฤติกรรมมนุษย์ในพื้นที่สาธารณะ ผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าพื้นที่สงกรานต์ร่วมสมัยมีลักษณะของสภาพแวดล้อมที่มีความหนาแน่นของฝูงชนสูง อุณหภูมิร้อนจัด และการกระตุ้นทางประสาทสัมผัสอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบางพื้นที่ของการจัดงานยังมีส่วนสัมพันธ์กับความตื่นตัวทางสรีรวิทยา ความเหนื่อยล้า และการเปลี่ยนแปลงของการตอบสนองทางพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่พื้นที่ส่วนบุคคลลดลงและการเคลื่อนไหวของ ฝูงชนถูกจำกัดด้วยข้อจำกัดเชิงพื้นที่และพลวัตของฝูงชนมากกว่าการตัดสินใจของปัจเจก ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเมื่อผสมผสานเข้ากับบรรทัดฐานของความสนุกของเทศกาล การเลียนแบบพฤติกรรม และความคุ้นชินของฝูงชน มีแนวโน้มทำให้ขอบเขตของความยินยอมและการเคารพสิทธิในร่างกายถูกตีความอย่างคลุมเครือมากขึ้น ขณะเดียวกัน การที่รูปลักษณ์ทางกายภาพถูกแปรสภาพเป็นทุนเชิงสัญลักษณ์ยังนำไปสู่การจัดลำดับคุณค่าและการเปรียบเทียบทางสังคมที่ส่งผลต่อความรู้สึกปลอดภัยทางจิตสังคมและการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมบางกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีความหลากหลายทางเพศ สำหรับการจัดการพื้นที่นันทนาการร่วมสมัยจำเป็นต้อง ก้าวข้ามการมุ่งควบคุมพฤติกรรมเฉพาะหน้า ไปสู่การออกแบบเชิงระบบที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา พฤติกรรมทางนันทนาการ และพลวัตของฝูงชนเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งในมิติของการลดภาระทางสรีรวิทยาภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความหนาแน่นสูง การจัดการข้อจำกัดเชิงพื้นที่ที่ส่งผลต่อ

*Received April 17; Revised May 10, 2026; Accepted June 2, 2026

การเคลื่อนไหวและการตัดสินใจของผู้เข้าร่วม ตลอดจนการสร้างบรรทัดฐานของการเคารพสิทธิในร่างกายและความปลอดภัยทางจิตสังคมในพื้นที่สาธารณะ อันจะนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่นันทนาการมวลชนที่สามารถรักษาความสมดุลระหว่างความสนุก ความปลอดภัย และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เข้าร่วมทุกกลุ่มวัยในสังคมร่วมสมัยได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ประเพณีสงกรานต์ , นันทนาการมวลชน , ความหลากหลายทางเพศ , พฤติกรรมมนุษย์ , พื้นที่สาธารณะ

Abstract

The Songkran festival in contemporary Thai society has transformed from a traditional recreational space into a mass recreation system in which the body functions as a mechanism of participation, identity expression, and negotiation for social acceptance within a context of intense visibility and social interaction. This article aims to analyze the Songkran festival as a contemporary recreational space through the conceptual frameworks of sport science and recreation studies, with particular emphasis on explaining the relationships among physiological factors, crowd behavior, the use of the body for identity construction, and physical interactions associated with the ambiguity of consent and violations of bodily autonomy. The study employs an interdisciplinary synthesis of knowledge combined with a review of relevant literature in sport physiology, mass recreation, and human behavior in public spaces. The synthesis findings indicate that contemporary Songkran spaces are characterized by high crowd density, extreme heat, and continuous sensory stimulation. Concurrently, alcohol consumption in certain festival contexts is associated with physiological arousal, fatigue, and changes in participants' behavioral responses, particularly in environments where personal space is reduced and crowd movement is governed more by spatial constraints and crowd dynamics than by individual decision-making. When combined with festival norms of enjoyment, behavioral imitation, and crowd familiarity, these factors tend to blur the boundaries of consent and respect for bodily rights. At the same time, the transformation of physical appearance into symbolic capital contributes to social stratification and social comparison, thereby affecting psychosocial safety and participation among certain groups, particularly LGBTQ+ adults. The management of contemporary recreational spaces therefore requires a shift beyond immediate behavioral control toward a systemic design approach that integrates knowledge from sport science, recreational behavior studies, and crowd dynamics. Such an approach includes reducing physiological burdens in high-density environments, managing spatial constraints that influence movement and decision-making, and establishing norms that promote respect for bodily rights and psychosocial safety in public spaces. Ultimately, this may contribute to the development of mass recreational spaces capable of sustaining a balance among enjoyment, safety, and human dignity for all participants in contemporary society.

Keywords: Songkran Festival , Mass Recreation , LGBTQ+ , Human Behavior , Public Space

บทนำ

เทศกาลสงกรานต์ในสังคมไทยถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและสถาบันนันทนาการทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมวิถีชีวิต คำจูนความสัมพันธ์เชิงชุมชน และสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมไทยอย่างลึกซึ้ง ทว่าในพลวัตสังคมร่วมสมัย ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้เปลี่ยนผ่านจากประเพณีปีใหม่ที่ยึดโยงกับจารีตดั้งเดิม ไปสู่การเป็นพื้นที่นันทนาการมวลชน (mass recreation space) และเหตุการณ์ทางวัฒนธรรมขนาดใหญ่ที่ขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และยุทธศาสตร์อำนาจเชิงวัฒนธรรมของรัฐอย่างชัดเจน (Huang, 2024) ซึ่งปัจจุบันเทศกาลสงกรานต์ได้รับการยกระดับสู่กิจกรรมทางวัฒนธรรมระดับโลก โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้รายงานการคาดการณ์รายได้หมุนเวียนจากการท่องเที่ยวสะพัดทั่วประเทศ ในช่วงวันที่ 11–15 เมษายน 2569 มีมากกว่า 30,350 ล้านบาท (Tourism Authority of Thailand, 2026) ซึ่งปรากฏการณ์เชิงมหภาคดังกล่าวมิได้สะท้อนเพียงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทว่าหากวิเคราะห์ผ่านพฤติกรรมศาสตร์และนันทนาการ พื้นที่นันทนาการมวลชนยังคงต้องเผชิญแรงกดดันแวดล้อมจากภาวะเงินเฟ้อและราคาสินค้าที่พุ่งสูง ซึ่งส่งผลให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมบางส่วนจำเป็นต้องปรับพฤติกรรมและวางแผนลดค่าใช้จ่ายเฉพาะหน้าลง (Reuters, 2026) โดยพลวัตความขัดแย้งดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ขอบเขตของระบบนันทนาการมวลชนในพื้นที่สาธารณะมิได้ขับเคลื่อนด้วยแรงจูงใจเชิงวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว หากแต่สัมพันธ์กับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่จำกัดพฤติกรรมทางกายภาพและการตัดสินใจของผู้บริโภค สภาวะการณ์เช่นนี้แสดงให้เห็นว่า พลวัตของสงกรานต์ร่วมสมัยได้ขยายตัวสู่รูปแบบของการจัดพื้นที่นันทนาการมวลชนและการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในพื้นที่สาธารณะที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง ควบคู่ไปกับการบูรณาการร่วมกับกิจกรรมเชิงจารีตประเพณีดั้งเดิมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง (Pinmongkolkul, 2024) ควบคู่ไปกับการพัฒนาไปสู่เหตุการณ์ทางวัฒนธรรมที่รัฐ ภาคธุรกิจ และชุมชนมีบทบาทร่วมกันในการออกแบบและขับเคลื่อน (Intason et al., 2023) แม้ยังคงปรากฏร่องรอยของรากฐานทางพุทธศาสนาและพิธีกรรมดั้งเดิมอยู่บ้าง (Prakobphol & Sungmek, 2019) แต่กระบวนการที่คุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกปรับเปลี่ยนและต่อรองภายใต้ตรรกะของการท่องเที่ยวร่วมสมัย ได้ทำให้เทศกาลสงกรานต์กลายเป็นพื้นที่ของการใช้ร่างกายในฐานะกลไกสำคัญของประสบการณ์นันทนาการร่วมสมัย (Intason, 2024) ขณะเดียวกัน ความหนาแน่นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม การใช้พื้นที่เมืองเพื่อกิจกรรมนันทนาการ และการขยายตัวของสื่อดิจิทัล ยังส่งผลให้ร่างกายกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการรับรู้และการปฏิสัมพันธ์ในพื้นที่สาธารณะมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสงกรานต์จะได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางในมิติการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม แต่การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย พฤติกรรมการมีส่วนร่วม และความปลอดภัยทางจิตสังคมในพื้นที่นันทนาการมวลชน ผ่านกรอบวิทยาศาสตร์การกีฬาและนันทนาการอย่างเป็นระบบ ยังปรากฏอย่างจำกัดในวงการวิชาการร่วมสมัย

เมื่อพิจารณาปรากฏการณ์ดังกล่าวผ่านกรอบวิทยาศาสตร์การกีฬา (sports science) จะพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมในเทศกาลสงกรานต์เกี่ยวข้องกับกลไกทางสรีรวิทยา (physiological mechanisms) และพฤติกรรมเคลื่อนไหวของมนุษย์ภายใต้บริบทที่มีการกระตุ้นทางประสาทสัมผัสอย่างเข้มข้น ทั้งอุณหภูมิที่ร้อนจัด เสียงดนตรี ความหนาแน่นของผู้ชม และการเคลื่อนไหวสรีระอย่างต่อเนื่อง ล้วนส่งผลต่อระดับความเร้าทางสรีรวิทยา (physiological arousal) ความเหนื่อยล้า และความสามารถในการควบคุมตนเองของผู้เข้าร่วมกิจกรรม (Engelniederhammer et al., 2019) ซึ่งในบริบทของผู้ชมหนาแน่น การลดลงของพื้นที่ส่วนบุคคล (personal space) ยังสัมพันธ์กับความเครียดทางสรีรวิทยา การเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจ และความเสี่ยงของพฤติกรรมที่ไม่คาดคิด (Lugo & Alatrisme-Contreras, 2024) สอดคล้องกับแบบจำลองพลศาสตร์ฝูงชน (crowd dynamics) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์ในพื้นที่สาธารณะมิได้เกิดจากเจตนา

ส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บรรทัดฐานทางสังคม และระดับการตอบสนองของระบบประสาทในช่วงเวลานั้น (Templeton, 2021) นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวและการปรับตัวของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูงยังสะท้อนลักษณะของการต่อรองเชิงพื้นที่ (spatial negotiation) ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำเป็นต้องปรับรูปแบบการเคลื่อนไหวและการใช้พื้นที่อย่างต่อเนื่องภายใต้ข้อจำกัดของความหนาแน่นเชิงกายภาพ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมนันทนาการในสังคมเมืองร่วมสมัย ขณะเดียวกัน ความรู้สึกปลอดภัยทางจิตสังคม (psychosocial safety) และการรับรู้ถึงการยอมรับจากสังคม ยังมีอิทธิพลต่อรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมทางกายและการใช้พื้นที่นันทนาการของผู้คนในบริบทสาธารณะ (Diamond & Alley, 2022)

ในพื้นที่จัดกิจกรรมสันทนาการร่วมสมัย ร่างกายทำหน้าที่มากกว่าการเป็นองค์ประกอบของกิจกรรมนันทนาการ หากแต่กลายเป็นส่วนหนึ่งของกลไกของการสื่อสารและการรับรู้ทางสังคมผ่านร่างกาย การปรากฏทางกายในพื้นที่นี้สัมพันธ์กับการนำเสนอภาพลักษณ์ การจัดการรูปลักษณ์ และการแสดงอัตลักษณ์ที่ผ่านกระบวนการจัดการภาพลักษณ์ทางสังคม ซึ่งอธิบายได้ผ่านแนวคิดการทำให้วัฒนธรรมกลายเป็นสินค้าในบริบทการท่องเที่ยวร่วมสมัย (Niko & Atem, 2019) และการพัฒนาเทศกาลภายใต้เงื่อนไขของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Nisaisat & Jaruworn, 2023) ในบริบทดังกล่าว ร่างกายจึงมิได้เป็นเพียงองค์ประกอบทางชีวภาพ หากยังเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้เชิงสังคมในพื้นที่นันทนาการที่มีการมองเห็นและการเปรียบเทียบสูง โดยเฉพาะในกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศวัยผู้ใหญ่ (LGBTQ+ adults) ซึ่งการจัดการรูปลักษณ์และการใช้ร่างกายมักเกี่ยวข้องกับการสร้างการยอมรับทางสังคมและความรู้สึกมั่นคงทางจิตสังคม ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการร่วมสมัย (Frost & Meyer, 2023; Pistella et al., 2025) สอดคล้องกับการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่าพื้นที่นันทนาการและกิจกรรมทางกายที่มีความปลอดภัยและเปิดกว้าง มีความสำคัญต่อการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและการมีส่วนร่วมของกลุ่มเพศหลากหลาย (Herrick et al., 2022) อย่างไรก็ตาม ภายใต้บรรยากาศของความสนุกสนานและการผ่อนคลายบรรทัดฐานทางสังคม ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว ความไม่ปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรมทางกายและขอบเขตของความยินยอมในการปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพกลับมีลักษณะคลุมเครือในบางสถานการณ์ จนอาจทำให้เกิดพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิในร่างกายถูกลดทอนความสำคัญในบางบริบทของพื้นที่นันทนาการมวลชน ซึ่งสะท้อนประเด็นด้านความปลอดภัยทางจิตสังคมและจริยธรรมของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการร่วมสมัยอย่างมีนัยสำคัญ (McMains, 2022)

จากพลวัตเชิงโครงสร้าง สรีรวิทยา และสังคมดังกล่าว บทความวิชาการฉบับนี้ผู้เขียนจึงมุ่งวิเคราะห์เทศกาลสันทนาการในฐานะพื้นที่นันทนาการร่วมสมัยผ่านกรอบแนวคิดของวิทยาศาสตร์การกีฬาและนันทนาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) อธิบายการเปลี่ยนแปลงของเทศกาลสันทนาการจากกิจกรรมที่เน้นความสนุกสนานและสุขภาวะไปสู่พื้นที่ของการแสดงออกผ่านร่างกายในสังคมร่วมสมัย 2) วิเคราะห์บทบาทของปัจจัยทางสรีรวิทยาและพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การควบคุมตนเอง และการปฏิสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการที่มีความหนาแน่นสูง 3) วิเคราะห์การใช้ร่างกายในฐานะองค์ประกอบของการแสดงอัตลักษณ์และการยอมรับทางสังคมในพื้นที่นันทนาการ โดยเฉพาะในกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศวัยผู้ใหญ่ ซึ่งสะท้อนกระบวนการยอมรับและการเปรียบเทียบผ่านร่างกายอย่างเด่นชัด 4) วิเคราะห์ลักษณะของปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพในกิจกรรมนันทนาการ รวมถึงเงื่อนไขทางสังคมที่ส่งผลให้พฤติกรรมบางรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิในร่างกายถูกมองข้ามในบางบริบททางสังคม และ 5) เสนอแนวทางเชิงนโยบายและการจัดการพื้นที่นันทนาการที่คำนึงถึงความปลอดภัยทางจิตสังคมและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เข้าร่วมทุกกลุ่ม อันจะนำไปสู่การพัฒนานันทนาการไทยที่สมดุลระหว่างความสนุก สุขภาวะ และคุณค่าความเป็นมนุษย์ในสังคมร่วมสมัยอย่างยั่งยืน

เนื้อหา

สงกรานต์ในฐานะพื้นที่นันทนาการร่วมสมัย

การวิเคราะห์เทศกาลสงกรานต์ผ่านมุมมองนันทนาการศาสตร์ (recreation science) จำเป็นต้องพิจารณาผ่านองค์ประกอบทางสังคมและพฤติกรรมที่หล่อหลอมให้เกิดพื้นที่กิจกรรมรูปแบบใหม่ในสังคมเมืองร่วมสมัย พื้นที่ดังกล่าวหาใช่เพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามจารีตประเพณี หากแต่พัฒนาไปสู่ระบบนันทนาการมวลชนที่มีความซับซ้อนทั้งในมิติของการจัดระเบียบพฤติกรรม การปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพ และการแสดงออกผ่านสรีระภายใต้บริบทที่มีการกระตุ้นทางประสาทสัมผัสอย่างเข้มข้น ดังนั้น หัวข้อนี้ผู้เขียนจึงมุ่งวิเคราะห์พลวัตของการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้าง การก่อรูปของพื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่ และบทบาทของการมองเห็นในฐานะกลไกสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมการใช้ร่างกายในพื้นที่นันทนาการร่วมสมัย ดังนี้

1. การเปลี่ยนผ่านจากจารีตสู่พื้นที่นันทนาการของสังคมเมือง

การเปลี่ยนผ่านของสงกรานต์จากจารีตประเพณีไปสู่พื้นที่นันทนาการของสังคมเมืองสะท้อนการปรับตัวของกิจกรรมทางสังคมต่อโครงสร้างเศรษฐกิจและวิถีชีวิตสมัยใหม่อย่างชัดเจน จากเดิมที่เน้นความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนผ่านพิธีกรรมและการปฏิบัติทางศาสนา สงกรานต์ร่วมสมัยได้กลายเป็นพื้นที่ของการรวมตัวของผู้คนจำนวนมากที่มีความหลากหลาย โดยให้ความสำคัญกับประสบการณ์ ความสนุก และการมีส่วนร่วมผ่านการเคลื่อนไหวของสรีระมากยิ่งขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสัมพันธ์กับกระบวนการที่กิจกรรมทางวัฒนธรรมถูกเชื่อมเข้ากับระบบเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ส่งผลให้รูปแบบการเข้าร่วมได้รับอิทธิพลจากรูปแบบการบริโภคประสบการณ์มากขึ้น (Intason, 2024) ขณะเดียวกัน ความหมายของการเข้าร่วมกิจกรรมก็เปลี่ยนจากการปฏิบัติตามจารีตไปสู่การแสดงตัวตนและการมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะที่ถูกขับเคลื่อนด้วยวัฒนธรรมเมืองอย่างเด่นชัด (Huang, 2024) ปรากฏการณ์นี้ยังสอดคล้องกับพลวัตทางวัฒนธรรมของภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งการผสมผสานระหว่างทุนทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้เพิ่มศักยภาพของสงกรานต์ในฐานะกลไกทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์และพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในสังคมร่วมสมัย (Charoenmahavit, 2019; Hemsuwan et al., 2025) ลักษณะดังกล่าวยังปรากฏในพลวัตของเทศกาลวันไหล ซึ่งถูกสร้างความหมายใหม่ผ่านการผสมผสานระหว่างรากวัฒนธรรมดั้งเดิมกับบริบทเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จนเกิดการเปลี่ยนผ่านจากพิธีกรรมพื้นถิ่นไปสู่เหตุการณ์นันทนาการเชิงการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (Nisaisat & Jaruworn, 2023)

ในบริบทของสังคมเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว การจัดพื้นที่และกิจกรรมสงกรานต์ถูกออกแบบเพื่อรองรับฝูงชนขนาดใหญ่ ทั้งการปิดถนนสายหลัก การจัดเวทีแสดงดนตรี และการสร้างโซนกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์สูง ส่งผลให้รูปแบบของการเคลื่อนไหวของผู้เข้าร่วมมีความต่อเนื่องและมีความเข้มข้นทางกายภาพมากกว่ารูปแบบดั้งเดิม การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวทำให้ร่างกายของผู้เข้าร่วมกลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงระบบ ทั้งในมิติของการปรับการเคลื่อนไหวให้สอดคล้องกับฝูงชน (movement synchronization) การตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อม และการปรับตัวทางกายภาพภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ (Intason et al., 2023) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมนันทนาการในสังคมเมืองที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์และความพึงพอใจเชิงอารมณ์เป็นสำคัญ (Huang, 2024) ส่วนในเชิงโครงสร้าง การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวสะท้อนการเปลี่ยนสถานะของปัจเจกจากผู้ปฏิบัติพิธีกรรมไปสู่ผู้มีส่วนร่วมในระบบนันทนาการมวลชนที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2. การก่อรูปของพื้นที่สาธารณะเชิงนันทนาการ

การก่อรูปของพื้นที่สาธารณะเชิงนันทนาการในช่วงสงกรานต์เกิดจากการปรับใช้พื้นที่เมืองให้รองรับกิจกรรมที่มีความหนาแน่นสูงและการเคลื่อนไหวของผู้คนอย่างต่อเนื่อง พื้นที่อย่างถนนสายหลัก

ลานกิจกรรม และเขตพาณิชย์ ถูกเปลี่ยนบทบาทจากพื้นที่สัญจรและพื้นที่เศรษฐกิจไปสู่พื้นที่นันทนาการชั่วคราวที่เปิดให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับมวลชน (Moussaïd et al., 2016) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนถึงการจัดวางพื้นที่ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม การมองเห็น และการเคลื่อนไหวของสรีระในรูปแบบที่แตกต่างจากพื้นที่สาธารณะทั่วไป (Haghani & Sarvi, 2018) โดยเฉพาะในบริบทที่พื้นที่ถูกออกแบบเพื่อรองรับกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่มีสิ่งเร้าเข้มข้นทั้งด้านแสง สี เสียง และสื่อดิจิทัล (Intason et al., 2023) อีกทั้ง แนวคิดเรื่องพื้นที่นันทนาการร่วมสมัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับการวิเคราะห์นวัตกรรมนันทนาการเชิงวัฒนธรรมที่ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับกิจกรรมสมัยใหม่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนทั้งสุขภาวะ การมีส่วนร่วม และการจัดการพื้นที่สาธารณะในสังคมพหุวัฒนธรรม (Tongterm & Thaklong, 2025) แต่อย่างไรก็ตาม พื้นที่ดังกล่าวมิได้เป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดกว้างโดยสมบูรณ์ หากแต่ถูกกำกับด้วยโครงสร้างการจัดงานและมาตรการควบคุมฝูงชนเพื่อความปลอดภัย ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบพฤติกรรมและการเคลื่อนไหวของผู้เข้าร่วม การออกแบบพื้นที่นันทนาการมวลชนในลักษณะนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่มีความหนาแน่นเกินพิกัดสามารถส่งผลกระทบต่อระดับความเครียดทางสรีรวิทยา การรับรู้ และประสิทธิภาพในการตัดสินใจของบุคคลได้โดยตรง (Lugo & Alatrisme-Contreras, 2024) สำหรับในด้านการจัดการ ประสบการณ์จากการพัฒนาพื้นที่นันทนาการปลอดภัยในรูปแบบ “ถนนตระกูลข้าว” ยังสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อควบคุมสิ่งเร้าและปัจจัยเสี่ยงภายในพื้นที่กิจกรรม ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญของการจัดนันทนาการมวลชนอย่างเป็นระบบ (Intajan & Panyasiri, 2021) ดังนั้น พื้นที่นันทนาการจึงมิได้เป็นเพียงโครงสร้างทางกายภาพ แต่ยังทำหน้าที่กำหนดขอบเขตของการแสดงออกทางสรีระและพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมภายใต้ระบบการจัดการที่มีการควบคุมอย่างเป็นระบบ

นอกจากปัจจัยทางกายภาพแล้ว การลดลงของพื้นที่ส่วนบุคคลและการเพิ่มขึ้นของความหนาแน่นของฝูงชนยังส่งผลให้สรีระของมนุษย์ต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาสมดุลและความปลอดภัยท่ามกลางกระแสการเคลื่อนที่ของผู้คน ขณะเดียวกัน การออกแบบพื้นที่ที่เน้นองค์ประกอบเร้าอารมณ์ เช่น แสง สี เสียง และสื่อดิจิทัล ยังมีส่วนกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเกิดการแสดงออกเชิงอัตลักษณ์ผ่านสรีระมากยิ่งขึ้น พื้นที่สาธารณะเหล่านี้จึงมิได้เป็นเพียงพื้นที่ทางกายภาพ หากแต่เป็นพื้นที่ทางสังคมที่เอื้อให้เกิดการสร้างความหมายใหม่ผ่านการปฏิสัมพันธ์และการใช้สรีระร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญ (Morton & Power, 2022)

3. การมองเห็นและการถูกมองกับการใช้ร่างกายในพื้นที่สังคม

ภายใต้เงื่อนไขของพื้นที่นันทนาการที่เปิดกว้างและมีความหนาแน่นสูง การมองเห็นและการถูกมองได้กลายเป็นกลไกสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญ การปรากฏตัวในพื้นที่สาธารณะมิได้เป็นเพียงการเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะปัจเจก หากแต่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้และการประเมินผ่านสายตาทางสังคม (social gaze) (Saunders et al., 2024) ส่งผลให้การใช้ร่างกายมีลักษณะของกลไกของการสื่อสารและการรับรู้ทางสังคมผ่านร่างกายมากยิ่งขึ้น โดยการมองเห็นในลักษณะดังกล่าวมิใช่เพียงการรับรู้ผ่านการมองเห็น แต่ยังเป็นกลไกทางพฤติกรรมที่กำหนดรูปแบบของการแสดงออกและการจัดวางตัวตนในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งถูกกำกับโดยบรรทัดฐานทางสังคมที่แฝงอยู่ในพื้นที่นันทนาการร่วมสมัย กระบวนการเฝ้าสังเกตจากผู้คนในพื้นที่นันทนาการมวลชนนี้ จะทำหน้าที่เสมือนเครื่องมือคัดกรองพฤติกรรม โดยเหนี่ยวนำให้เกิดสถานะการเฝ้าระวังหรือตรวจตราสอดส่องการเฝ้าสังเกตและตรวจสอบสรีระของตนเอง (body surveillance) ซึ่งจะส่งผลเชื่อมโยงโดยตรงต่อการจัดระเบียบท่าทาง รูปแบบการเคลื่อนไหว และระดับความวิตกกังวลในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของผู้รับสารเชิงพื้นที่

การถูกมองในพื้นที่นั้นหนาแน่นการยังมีอิทธิพลเชิงจิตวิทยาต่อการรับรู้คุณค่าของตนเองและรูปแบบการแสดงออกผ่านกระบวนการจัดการภาพลักษณ์และการนำเสนอตัวตนทางสังคมที่ดำรงอยู่ในพื้นที่กิจกรรม (Saunders et al., 2024) ซึ่งในบริบทดังกล่าว สรีระจึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารอัตลักษณ์ สถานะ และรสนิยมส่วนบุคคล โดยการแสดงออกทางกายภาพมิได้เกิดขึ้นอย่างอิสระ หากแต่สัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับความคาดหวังทางสังคมและความต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่นภายใต้บริบทของเทศกาลที่มีการเปรียบเทียบเชิงสุนทรีย์อย่างต่อเนื่อง พลวัตนี้จะส่งผลกระทบต่อสถานะความรู้สึกปลอดภัยทางจิตสังคมและความสบายใจทางจิตใจ (psychosocial comfort) ของปัจเจกบุคคล หากเรือนร่างสามารถตอบสนองต่อเกณฑ์การประเมินเชิงบวกของกลุ่ม ระดับการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจเชิงนั้นหนาแน่นการจะทวีระดับสูงขึ้นทว่าในทางกลับกัน หากสรีระไม่เป็นไปตามมาตรฐานการมองเห็นของพื้นที่ อาจส่งผลให้พื้นที่นั้นหนาแน่นการมหาชนกลายเป็นพื้นที่ที่ลดระดับการมีส่วนร่วมของบุคคลบางกลุ่ม และบั่นทอนสุขภาวะทางอารมณ์ในระยะยาวได้อีกด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น ในยุคที่การมองเห็นถูกขยายผ่านสื่อดิจิทัล การบันทึกภาพ และการเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้เพิ่มระดับของการถูกมองอย่างต่อเนื่องและไร้ขอบเขต ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้บทบาทของสรีระในฐานะพื้นที่ของการแสดงออกและการเปรียบเทียบทางสังคมมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การใช้ร่างกายเพื่อดึงดูดสายตาจึงสัมพันธ์กับกระบวนการสร้างการยอมรับและการเปรียบเทียบทางสังคมในกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นหนาแน่นการมวลชนอย่างมีนัยสำคัญ (Niko & Atem, 2019) ซึ่งกระบวนการนี้ได้แปรสภาพเรือนร่างให้กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการยอมรับและสถานะทางสังคมภายในกลุ่มย่อย โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรบางกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือสื่อสารอัตลักษณ์อย่างเข้มข้น ซึ่งนำไปสู่ความจำเป็นในการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับกลไกเฉพาะกลุ่มและพลวัตทางสรีรวิทยาพฤติกรรมในลำดับถัดไปอย่างเป็นระบบ

ร่างกาย การมองเห็น และการจัดการสรีระในพื้นที่นั้นหนาแน่นการมหาชน

เมื่อพื้นที่นั้นหนาแน่นการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบมวลชน ร่างกายของผู้เข้าร่วมมิได้ทำหน้าที่เพียงการเคลื่อนไหวตามจารีต หากแต่ถูกนิยามใหม่ให้เป็นพื้นที่ของการจัดการ การแสดงออก และการรับรู้ทางสังคมในบริบทสาธารณะร่วมสมัย การเปลี่ยนผ่านนี้ดำเนินไปตามลำดับที่ชัดเจน คือ จากร่างกายในฐานะเครื่องมือของสุขภาวะ สู่ร่างกายที่ถูกฝึกฝนเพื่อการปรากฏตัว และสิ้นสุดที่ร่างกายในฐานะพื้นที่ของการประเมินเชิงสุนทรีย์

1. การเคลื่อนไหวและสุขภาวะในบริบทนั้นหนาแน่นการ

ภายใต้บริบทของเทศกาลสงกรานต์ การเคลื่อนไหวของร่างกายสามารถทำความเข้าใจได้ผ่านกรอบของกิจกรรมทางกายในบริบทนั้นหนาแน่นการ (physical activity in recreational contexts) ซึ่งครอบคลุมการใช้พลังงานของร่างกายในกิจกรรมที่มีได้มุ่งเน้นการแข่งขันโดยตรง หากแต่เกิดจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะและการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในพื้นที่นั้นหนาแน่นการมวลชน การเดิน การเคลื่อนที่ในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูง การใช้อุปกรณ์ รวมถึงการรักษาสมดุลของร่างกายในสภาพพื้นผิวที่เปียกชื้น ล้วนเป็นรูปแบบของการออกแรงที่ส่งผลต่อระบบไหลเวียนโลหิต การเผาผลาญพลังงาน และการตอบสนองของระบบประสาทอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีอุณหภูมิสูงและการกระตุ้นทางประสาทสัมผัสอย่างเข้มข้น ซึ่งส่งผลให้ภาระทางสรีรวิทยา (physiological load) เพิ่มขึ้น และร่างกายของผู้เข้าร่วมจำเป็นต้องปรับรูปแบบการเคลื่อนไหวและการทำงานของระบบประสาทและการทำงานของกล้ามเนื้ออย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาสมดุลของร่างกายภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูง (EngelNiederhammer et al., 2019)

ในมิติของวิทยาศาสตร์การกีฬา เทศกาลสงกรานต์จึงสามารถถูกตีความได้ในฐานะกิจกรรมนันทนาการที่มีองค์ประกอบด้านสุขภาวะและสมรรถภาพทางกายแฝงอยู่ในกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งในด้านความทนทานของระบบไหลเวียนโลหิต ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความสามารถในการทรงตัว และการควบคุมการเคลื่อนไหวภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Morton & Power, 2022) อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวดังกล่าวมิได้ถูกออกแบบในลักษณะของการออกกำลังกายเชิงระบบ (structured exercise) ที่มีเป้าหมายด้านสุขภาวะอย่างชัดเจน หากแต่เป็นผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมในระบบนันทนาการมวลชนที่ก่อให้เกิดการใช้พลังงานและการตอบสนองทางสรีรวิทยาโดยไม่ได้ตั้งใจ ความแตกต่างนี้สะท้อนให้เห็นช่องว่างระหว่างการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพกับการเคลื่อนไหวในบริบทนันทนาการร่วมสมัย ซึ่งทำให้ร่างกายมิได้ทำหน้าที่เพียงในฐานะองค์ประกอบทางชีวภาพ หากแต่เริ่มเชื่อมโยงกับการรับรู้ การมองเห็น และความหมายทางสังคม

2. การฝึกฝนและการจัดการรูปลักษณะเพื่อการปรากฏตัวในพื้นที่สาธารณะ

แม้ว่าการเคลื่อนไหวในเทศกาลสงกรานต์จะมีมิติด้านสุขภาวะแฝงอยู่ในตัวกิจกรรม แต่ในบริบทของสังคมร่วมสมัย ร่างกายมิได้ถูกจำกัดบทบาทอยู่เพียงการทำหน้าที่เชิงชีวภาพ หากแต่ถูกพัฒนาและจัดการผ่านกระบวนการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง การออกกำลังกาย การควบคุมโภชนาการ และการปรับรูปร่างจึงมิใช่เพียงกระบวนการพัฒนาสมรรถภาพทางกายในความหมายดั้งเดิม หากแต่เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อการปรากฏตัวในพื้นที่สาธารณะในช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่มีการมองเห็นและการประเมินทางสังคมอย่างเข้มข้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดการจัดการร่างกาย (body project) ซึ่งมองว่าร่างกายเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนา ปรับเปลี่ยน และออกแบบได้เพื่อให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานและความคาดหวังของสังคมร่วมสมัย

การลดไขมัน การเพิ่มมวลกล้ามเนื้อ หรือการปรับรูปร่างให้สอดคล้องกับมาตรฐานความงาม จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการภาพลักษณ์และการนำเสนอตัวตนทางสังคมที่เชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมในระบบนันทนาการร่วมสมัยอย่างแนบแน่น โดยแรงจูงใจดังกล่าวสัมพันธ์กับรูปแบบการบริโภคประสบการณ์ในสังคมร่วมสมัย และความต้องการได้รับการยอมรับ การรับรู้ถึงการยอมรับจากสังคม ตลอดจนการมีตัวตนในพื้นที่สาธารณะ (Joseph et al., 2023) ในบริบทนี้ ร่างกายจึงค่อย ๆ เปลี่ยนสถานะจากสิ่งที่ทำหน้าที่ในการดำรงชีวิต ไปสู่องค์ประกอบสำคัญของการยอมรับทางสังคมและการแสดงออกผ่านสรีระในพื้นที่นันทนาการมวลชน ร่างกายที่ผ่านการฝึกฝนจึงมิได้เป็นเพียงผลลัพธ์ของการออกกำลังกาย หากแต่เป็นผลผลิตของกระบวนการจัดการตนเองที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องภายใต้บรรทัดฐานของสังคมร่วมสมัย ขณะเดียวกัน ร่างกายดังกล่าวยังถูกประเมินและเปรียบเทียบทางสังคมตลอดกระบวนการมีส่วนร่วมในเทศกาล

3. สุนทรียะของร่างกายกับการมีส่วนร่วมในนันทนาการร่วมสมัย

เมื่อร่างกายถูกพัฒนาและจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อการปรากฏตัวในพื้นที่สาธารณะ การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการบางรูปแบบจึงเริ่มให้ความสำคัญกับสุนทรียะของร่างกายมากขึ้น สุนทรียสรีระ (embodied aesthetics) ในบริบทนี้มีได้หมายถึงเพียงความงามทางกายภาพตามธรรมชาติ หากแต่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้และการประเมินผ่านสายตาทางสังคม (Saunders et al., 2024) ส่งผลให้การใช้ร่างกายมีลักษณะของกลไกของการสื่อสารและการรับรู้ทางสังคมผ่านร่างกาย โดยกระบวนการเฝ้าสังเกตจากผู้คนในพื้นที่นันทนาการมวลชนนี้ จะทำหน้าที่เสมือนเครื่องมือเหนี่ยวนำให้เกิดกระบวนการที่นำไปสู่การเฝ้าสังเกตและตรวจสอบสรีระของตนเองซึ่งส่งผลต่อการจัดระเบียบท่าทาง รูปแบบการเคลื่อนไหว และระดับความวิตกกังวลในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

การให้คุณค่ากับรูปร่างในลักษณะนี้สัมพันธ์กับการสร้างมาตรฐานร่างกายเชิงสังคม (social body ideals) ซึ่งกำหนดว่ารูปแบบของสรีระใดควรได้รับการยอมรับและการชื่นชมในพื้นที่นั้นๆ (Joseph et al., 2023) ส่งผลให้ประสบการณ์ของการมีส่วนร่วมมิได้วัดจากระดับความสนุกหรือสุขภาวะทางกายเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความสามารถในการจัดการภาพลักษณ์และนำเสนอตัวตนทางสังคมให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานดังกล่าวด้วย ขณะเดียวกัน พลวัตนี้จะส่งผลกระทบต่อสภาวะความรู้สึกปลอดภัยทางจิตสังคมและความสบายใจทางจิตใจของปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะในยุคที่การมองเห็นถูกขยายผ่านสื่อดิจิทัล ซึ่งทำให้การประเมินรูปลักษณ์ของร่างกายและการถูกจับจ้องเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและเข้มข้นมากยิ่งขึ้น

อีกทั้งปรากฏการณ์ดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นว่านันทนาการร่วมสมัยมิได้เป็นเพียงพื้นที่ของความสุขและการผ่อนคลาย หากแต่เป็นพื้นที่ของการเปรียบเทียบเชิงสุนทรีย์ที่มีร่างกายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการรับรู้และการยอมรับทางสังคม โดยเฉพาะในบางกลุ่มประชากรที่ใช้ร่างกายมีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ การมองเห็น และสถานะทางสังคมอย่างเข้มข้น ซึ่งอาจส่งผลให้พื้นที่นันทนาการมหาชนกลายเป็นพื้นที่ที่ลดระดับการมีส่วนร่วมของบุคคลบางกลุ่มผ่านกลไกของการประเมินและการเปรียบเทียบทางสังคม นอกจากนี้ ปรากฏการณ์ดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นว่าสรีระได้กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการยอมรับและสถานะทางสังคมภายในกลุ่มย่อย ตลอดจนสร้างความจำเป็นในการทำความเข้าใจพลวัตเฉพาะของกลุ่มประชากรที่ใช้ร่างกายมีนัยสำคัญต่อการสร้างอัตลักษณ์และการยอมรับทางสังคมมากกว่ากลุ่มอื่น

พลวัตทางสรีรวิทยาและการควบคุมพฤติกรรมในพื้นที่นันทนาการมวลชน

นอกเหนือจากมิติเชิงสัญลักษณ์แล้ว ร่างกายในพื้นที่นันทนาการมวลชนยังทำหน้าที่เป็นระบบพลวัตที่ต้องปรับตัวภายใต้ข้อจำกัดเชิงกายภาพและแรงกดดันจากสิ่งเร้าอย่างต่อเนื่อง ในสภาพแวดล้อมที่มีความหนาแน่นสูง สรีรวิทยา การตัดสินใจ และการเคลื่อนไหวจึงมีอาจแยกออกจากกันได้ พื้นที่สาธารณะจึงทำหน้าที่เป็นบริบทที่เผยให้เห็นข้อจำกัดของระบบสรีรวิทยาและพฤติกรรมมนุษย์ได้ชัดเจนกว่าสภาวะปกติในชีวิตประจำวัน ดังนี้

1. ภาระทางสรีรวิทยาในพื้นที่นันทนาการมวลชน

ในสภาพแวดล้อมที่มีความหนาแน่นสูง ร่างกายมนุษย์มิได้ตอบสนองเพียงต่อการเคลื่อนไหวของตนเอง หากแต่ยังเกิดปฏิกิริยาตอบสนองของระบบประสาทอัตโนมัติต่อการถูกรุกรานของพื้นที่ส่วนบุคคลอย่างชัดเจน โดยจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การเคลื่อนไหวในพื้นที่แออัดสามารถเพิ่มกิจกรรมทางไฟฟ้าที่ผิวหนังและความตึงเครียดทางอารมณ์ได้ทันที แม้ระดับการใช้แรงทางกลจะไม่เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ (Engelniederhammer et al., 2019) ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนว่าความหนาแน่นของมวลชนสามารถทำหน้าที่เป็นสิ่งเร้าทางกายภาพที่ส่งผลต่อระดับความตื่นตัวของระบบประสาทได้โดยตรง โดยไม่จำเป็นต้องเกิดจากการออกแรงทางกายอย่างเข้มข้น

เมื่อระดับความหนาแน่นเพิ่มสูงขึ้นจนพื้นที่ส่วนบุคคลลดลงต่ำกว่าเกณฑ์วิกฤต ระบบการเคลื่อนไหวของฝูงชนจะเริ่มเปลี่ยนผ่านจากการควบคุมโดยปัจเจกไปสู่การเคลื่อนไหวภายใต้แรงบีบคั้นซึ่งก่อให้เกิดแรงกดดันเชิงกลต่อเนื่องและเพิ่มความเสี่ยงของการสูญเสียการทรงตัวในลักษณะไม่เป็นเชิงเส้น (Lugo & Alatrister-Contreras, 2024) ในมิติของวิทยาศาสตร์การกีฬา ภาวะดังกล่าวสะท้อนการเพิ่มขึ้นของภาระทางสรีรวิทยาที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างความร้อนและแรงบีบคั้นจากสภาพแวดล้อม ภาวะดังกล่าวส่งผลให้ระบบหัวใจและหลอดเลือดต้องทำงานหนักเพื่อรักษาอุณหภูมิความร้อน ขณะเดียวกันระบบประสาทและการทำงานของกล้ามเนื้อต้องทำงานประสานกันอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาเสถียรภาพของร่างกายภายใต้แรงปะทะอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะจึงเป็นสภาวะที่ร่างกายต้องรับมือทั้งความต้องการพลังงานและ

ความเครียดจากสิ่งแวดล้อมพร้อมกัน ซึ่งมีลักษณะของภาระทางสรีรวิทยาใกล้เคียงกับกิจกรรมมวลชนที่มีความเข้มข้นสูง

2. การควบคุมตนเองและการตัดสินใจภายใต้แรงกดดันของฝูงชน

ภายใต้ภาระทางสรีรวิทยาที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความสามารถในการควบคุมตนเองมิได้ลดลงอย่างคงที่ แต่ถูกปรับเปลี่ยนผ่านปฏิสัมพันธ์กับบรรทัดฐานทางสังคมและลักษณะการจัดพื้นที่ของพื้นที่นั้น ทนทานต่อการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือการตัดสินใจเชิงความปลอดภัยจึงไม่สามารถอธิบายด้วยแนวคิดเรื่องเหตุผลเชิงปัจเจกเพียงอย่างเดียว แต่ต้องพิจารณาผ่านการรับรู้บรรทัดฐานของกลุ่มและการออกแบบพื้นที่ที่กำกับพฤติกรรมร่วมด้วย (Templeton, 2021) โดยจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า เมื่อความหนาแน่นเพิ่มขึ้น พฤติกรรมป้องกันตนเองและการยับยั้งซึ่งใจจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แม้บุคคลจะมีความรู้หรือความตั้งใจในการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงอยู่ก่อนแล้วก็ตาม (Gould et al., 2024)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนว่าการควบคุมตนเองในบริบทฝูงชนคือ การลดลงของความสามารถในการประมวลผลและควบคุมตนเองภายใต้ภาระทางสรีรวิทยาตามระดับของการตอบสนองของระบบประสาทและความเหนื่อยล้าสะสม ซึ่งเมื่อเชื่อมโยงกับบริบทของสงคราม การตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเข้าใกล้ผู้อื่น หรือการสัมผัสทางร่างกาย จึงเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการที่ได้รับอิทธิพลร่วมกันโดยความเหนื่อยล้าทางสรีระ สิ่งเร้าจำนวนมาก และบรรทัดฐานที่เกิดขึ้นชั่วคราวภายในฝูงชนมากกว่าการตัดสินใจเชิงการรับรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะล้าทางสรีรวิทยากับกระบวนการตัดสินใจจึงช่วยอธิบายได้ว่าเหตุใดพฤติกรรมในพื้นที่นั้น ทนทานการมวลชนจึงมีแนวโน้มเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานในชีวิตประจำวันอย่างเป็นระบบ และสามารถคาดการณ์ได้ตามเงื่อนไขทางสรีรวิทยา

3. การต่อรองเชิงพื้นที่และการเคลื่อนไหวของร่างกายในฝูงชน

ในสภาพแวดล้อมที่มีความหนาแน่นสูง การเคลื่อนไหวของร่างกายในฝูงชนมิได้ดำเนินไปตามเจตจำนงอิสระอย่างสมบูรณ์ หากแต่ถูกกำกับด้วยการรับรู้ระยะห่างและข้อจำกัดเชิงพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มนุษย์จะปรับทิศทาง ความเร็ว และจังหวะการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะ จนก่อให้เกิดรูปแบบการเคลื่อนไหวร่วมที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมวลชนจำนวนมาก (Moussaïd et al., 2016) อย่างไรก็ตาม เมื่อความหนาแน่นเพิ่มสูงขึ้นจนเกินขีดจำกัด การเคลื่อนไหวจะเริ่มเปลี่ยนผ่านจากการควบคุมโดยสมัครใจไปสู่การตอบสนองต่อแรงกดดันของฝูงชนโดยตรง ซึ่งลดความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างมีนัยสำคัญ

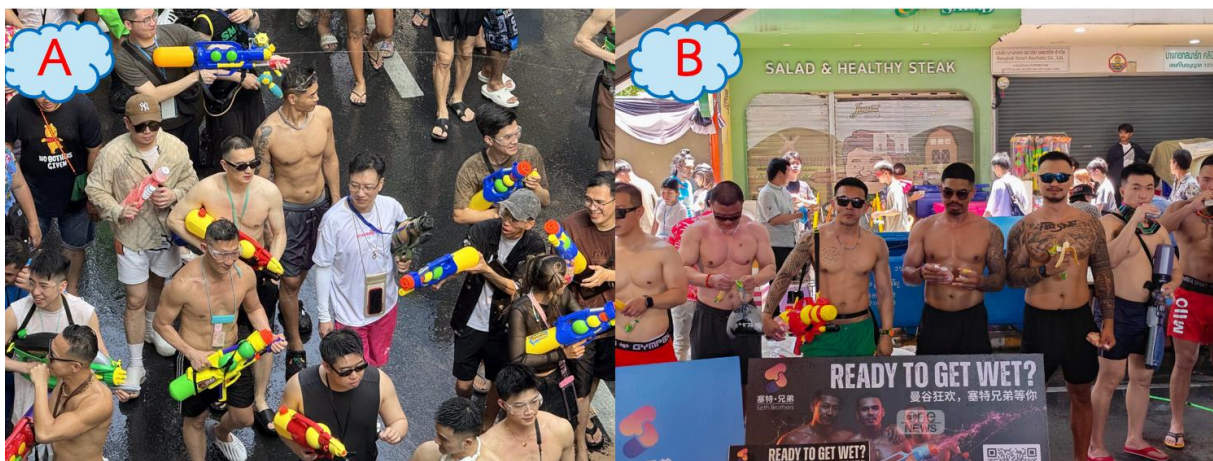
อีกทั้งในสภาวะดังกล่าว ร่างกายต้องทำหน้าที่การต่อรองเชิงพื้นที่ (spatial negotiation) ให้แก่ตนเองผ่านการจัดวางร่างกายอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวในพื้นที่แออัดเป็นกระบวนการเชิงชีวกลศาสตร์ (biomechanical process) ที่ต้องอาศัยการปรับตัวอย่างละเอียดอ่อนภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูง (Dudney et al., 2025) ในบริบทของสงคราม การเคลื่อนไหวจึงเป็นมากกว่ากิจกรรมทางกายทั่วไป แต่เป็นระบบการปรับตัวเชิงบูรณาการที่สะท้อนการทำงานร่วมกันของการรับรู้ การควบคุม และข้อจำกัดเชิงพื้นที่ กล่าวคือ พื้นที่นั้น ทนทานการมวลชนทำหน้าที่เป็นบริบทที่กำกับพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของร่างกายภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่และฝูงชน โดยความสามารถในการจัดการภาพลักษณ์และนำเสนอตัวตนทางสังคมภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว อาจส่งผลให้พื้นที่นั้น ทนทานการมวลชนกลายเป็นพื้นที่ที่ลดระดับการมีส่วนร่วมของบุคคลบางกลุ่ม ตลอดจนกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการยอมรับและสถานะทางสังคมของบุคคลบางกลุ่มได้ด้วยเช่นกัน

ร่างกายในฐานะทุนทางสังคม

เมื่อร่างกายก้าวข้ามข้อจำกัดเชิงสรีรวิทยาได้แล้ว สถานะของร่างกายมิได้หยุดอยู่เพียงองค์ประกอบทางชีวภาพ หากแต่เปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นทุนเชิงสัญลักษณ์ที่กำหนดการรับรู้ การยอมรับ และสถานะทางสังคมในพื้นที่นั้นหนาแน่นการมองเห็น ซึ่งภายใต้โครงสร้างที่ขับเคลื่อนด้วยการมองเห็น สุนทรียสรีระจึงทำหน้าที่เป็นทุนสำคัญที่กำหนดระดับการเข้าถึงปฏิสัมพันธ์และการยอมรับในพื้นที่สาธารณะร่วมสมัย ดังนี้

1. การเปรียบเทียบและการยอมรับผ่านร่างกายในฐานะทุนสัญลักษณ์

ในมิติของนันทนาการศาสตร์ กลไกการเปรียบเทียบทางสังคมมิได้เกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระ หากแต่ถูกกำกับโดยบรรทัดฐานร่างกายที่ให้คุณค่ากับสรีระในรูปแบบเฉพาะ ร่างกายที่ผ่านการฝึกฝนและจัดการอย่างเป็นระบบจึงมิใช่เพียงผลลัพธ์ของวินัยส่วนบุคคล แต่เป็นกระบวนการสะสมทุนทางกายภาพเพื่อสร้างความแตกต่างในการรับรู้และการมีปฏิสัมพันธ์ภายในพื้นที่นันทนาการมวลชน โดยกระบวนการดังกล่าวนำไปสู่การประเมินคุณค่าทางสังคมผ่านการรับรู้ การตอบสนอง และการเลือกมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งร่างกายที่เข้าใกล้เกณฑ์สุนทรียะตามมาตรฐานนิยมมักมีแนวโน้มได้รับความสนใจเชิงปฏิสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีต้นทุนดังกล่าว โดยเฉพาะภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความหนาแน่นสูงและบริบทของการเปรียบเทียบด้านภาพลักษณ์และการรับรู้ทางสังคม (Upshaw et al., 2025) ซึ่งสะท้อนว่าการเปิดเผยสุนทรียสรีระท่ามกลางฝูงชนมักกลายเป็นจุดศูนย์กลางของการรับรู้และปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพในระดับสูง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การเปิดเผยสุนทรียสรีระท่ามกลางฝูงในพื้นที่นันทนาการร่วมสมัย

ที่มา: A, https://www.matichon.co.th/local/news_4524842

B, <https://web.facebook.com/photo/?fbid=973706951690164&set=pcb.973726421688217>

นอกเหนือจากปฏิสัมพันธ์ในพื้นที่ทางกายภาพแล้ว กลไกการยอมรับเชิงสัญลักษณ์ยังถูกขยายผ่านพื้นที่สื่อดิจิทัลซึ่งทำหน้าที่เป็นระบบเร่งการมองเห็นและเพิ่มมูลค่าทางสังคมให้แก่สรีระ การบันทึกภาพและวิดีโอเพื่อเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ระหว่างเทศกาลจึงมิได้เป็นเพียงการเก็บบันทึกประสบการณ์ หากแต่เป็นกระบวนการแปลงทุนทางกายภาพให้กลายเป็นทุนทางดิจิทัลที่ส่งผลต่อสถานะของบุคคลนอกพื้นที่นันทนาการโดยตรง อีกทั้งการได้รับความสนใจเชิงสัญลักษณ์ผ่านยอดการมองเห็น การแชร์ หรือการตอบสนทนาทางออนไลน์ จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหันมาให้ความสำคัญกับการจัดการสุนทรียสรีระอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อรักษาความได้เปรียบในการนำเสนอภาพลักษณ์ภายใต้บริบทของการเปรียบเทียบด้านภาพลักษณ์และการรับรู้ทางสังคมที่ทวีความซับซ้อนอย่างต่อเนื่อง (Niko & Atem, 2019)

ซึ่งทุนสัญลักษณ์ในลักษณะดังกล่าวนี้จึงต้องอาศัยการธำรงรักษาผ่านการฝึกฝนและจัดการร่างกายอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อกระตือรือร้นยอมรับและความได้เปรียบในการได้รับการยอมรับทางสังคมภายในพื้นที่นั้นบนการร่วมสมัย

ขณะเดียวกัน บรรทัดฐานเกี่ยวกับขอบเขตของพฤติกรรมที่เหมาะสมในพื้นที่สาธารณะกลับเริ่มพร่าเลือนลงภายใต้บรรยากาศของความสนุกสนานและความคุ้นชินร่วมของฝูงชน การแปรสภาพร่างกายให้กลายเป็นทุนเชิงสัญลักษณ์ในลักษณะนี้จึงสัมพันธ์กับการทำให้ร่างกายกลายเป็นวัตถุแห่งการประเมินอย่างต่อเนื่อง และในบางกรณีอาจนำไปสู่ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเชิงบรรทัดฐานที่ว่าร่างกายซึ่งได้รับความสนใจสูงในพื้นที่สาธารณะคือ ร่างกายที่ผู้อื่นสามารถเข้าถึงหรือสัมผัสได้โดยปราศจากความยินยอม เส้นแบ่งระหว่าง การชื่นชมเชิงสุนทรีย์กับการล่วงละเมิดสิทธิในร่างกายจึงเริ่มพร่าเลือนมากขึ้นภายใต้บริบทของพื้นที่นั้นบนการร่วมสมัยนี้ โดยสมภาวะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าทุนสัญลักษณ์จากเสรีระมิได้ให้ผลลัพธ์เพียงการยอมรับหรือความพึงพอใจเฉพาะบุคคลเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นกลไกที่ส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเสี่ยงของการละเมิดสิทธิในร่างกายเมื่อบรรทัดฐานเรื่องการเคารพสิทธิส่วนบุคคลถูกลดทอนลงด้วยแรงขับเคลื่อนของการยอมรับและการสะสมทุนทางภาพลักษณ์

2. การจัดลำดับสถานะและอำนาจต่อรองผ่านสุนทรียเสรีระในพื้นที่สาธารณะ

เมื่อการให้คุณค่าผ่านร่างกายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ย่อมนำไปสู่การก่อรูปของการจัดลำดับสถานะเชิงเสรีระ (body hierarchy) ที่ทำหน้าที่จัดตำแหน่งของบุคคลในพื้นที่นั้นบนการร่วมสมัยโดยปริยาย (Joseph et al., 2023) กล่าวคือ ร่างกายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสุนทรีย์ของสังคมร่วมสมัยมักมีแนวโน้มได้รับความได้เปรียบเชิงโครงสร้างในการเข้าถึงพื้นที่ทางสังคมที่โดดเด่นและเอื้ออำนวยมากกว่ากลุ่มอื่น ทั้งในมิติของตำแหน่งทางกายภาพ การได้รับความร่วมมือจากผู้คนรอบข้าง ตลอดจนโอกาสในการเลือกหรือปฏิเสธการมีปฏิสัมพันธ์ภายใต้สถานะแออัด ร่างกายที่มีทุนเชิงสัญลักษณ์สูงจึงมีแนวโน้มเป็นศูนย์กลางของการรับรู้และปฏิสัมพันธ์ในพื้นที่กิจกรรมมากกว่า ในขณะที่ร่างกายที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานนิยม มักต้องปรับตัวภายใต้เงื่อนไขเชิงอำนาจของฝูงชนในระดับที่สูงกว่าโดยมีอำนาจต่อรองที่จำกัดกว่า (Saunders et al., 2024) นอกจากนี้ อำนาจต่อรองผ่านร่างกายยังสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความสามารถในการกำหนดและปกป้องเขตแดนส่วนบุคคลภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความหนาแน่นสูง ร่างกายที่ได้รับการยอมรับในเชิงสุนทรีย์มักมีแนวโน้มสามารถสื่อสารอธิปไตยเหนือร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า และได้รับการตอบสนองต่อหลักความยินยอมในระดับที่แตกต่างจากร่างกายที่ถูกลดทอนคุณค่าทางสังคม (Morton & Power, 2022) ซึ่งพลวัตดังกล่าวสะท้อนได้ว่าการจัดลำดับสถานะเชิงเสรีระมิได้เป็นเพียงเรื่องของรสนิยมส่วนบุคคล หากแต่เป็นกลไกเชิงอำนาจที่ส่งผลต่อความสามารถในการควบคุมพื้นที่ การต่อรองปฏิสัมพันธ์ และการได้รับการเคารพต่อขอบเขตทางกายภาพในพื้นที่นั้นบนการร่วมสมัยอย่างมีนัยสำคัญ

ในบริบทของสงกรานต์ร่วมสมัย โครงสร้างดังกล่าวยิ่งมีความซับซ้อนมากขึ้นเมื่อการมองเห็น การถูกมอง และการเปรียบเทียบเชิงสุนทรีย์เกิดขึ้นพร้อมกันทั้งในพื้นที่จริงและพื้นที่ดิจิทัล ร่างกายจึงมิได้ทำหน้าที่เพียงเป็นองค์ประกอบของการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นบนการ หากแต่กลายเป็นกลไกสำคัญของการสร้างสถานะ การยอมรับ และอำนาจต่อรองทางสังคมภายในกลุ่มย่อย ตลอดจนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เชื่อมโยงไปสู่ประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศ ความเปราะบางทางจิตสังคม และปัญหาความยินยอมในการปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพ ซึ่งจะถูกวิเคราะห์ในมิติของกลุ่ม LGBTQ+ adults และประเด็นการละเมิดสิทธิในร่างกายในหัวข้อต่อไป

พลวัตของร่างกายและอัตลักษณ์ในกลุ่ม LGBTQ+ adults ในพื้นที่นันทนาการมวลชน

เมื่อพื้นที่นันทนาการมวลชนกลายเป็นสนามของการมองเห็นและการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ พลวัตของร่างกายของกลุ่ม LGBTQ+ adults จึงมีได้ทำหน้าที่เพียงองค์ประกอบทางชีวภาพ หากแต่เปลี่ยนผ่านไปสู่พื้นที่ของการสื่อสารอัตลักษณ์และการต่อรองการยอมรับในบริบทสาธารณะร่วมสมัย โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่ร่างกายแปรสภาพเป็นทุนเชิงสัญลักษณ์ที่กำหนดการรับรู้และการเข้าถึงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังนี้

1. ร่างกายในฐานะเครื่องมือสื่อสารอัตลักษณ์และการสร้างการยอมรับทางสังคม

สำหรับกลุ่ม LGBTQ+ adults ร่างกายทำหน้าที่เป็นช่องทางสำคัญของการสื่อสารอัตลักษณ์และการสร้างการยอมรับในพื้นที่สาธารณะ การดูแลรูปลักษณ์ การพัฒนาสรีระ และการจัดการร่างกายผ่านการออกกำลังกายตามหลักวิทยาศาสตร์การกีฬา จึงมิได้เป็นเพียงกระบวนการพัฒนาสุขภาพทางกาย หากแต่เป็นกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ของความมั่นใจและการยอมรับในตนเอง ตลอดจนการประกาศอธิปไตยเหนือร่างกาย (bodily autonomy) ภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ยังมีการประณามและตัดสินผ่านการมองเห็นอย่างต่อเนื่อง (Upshaw et al., 2025) ซึ่งในมิตินี้ สอดคล้องกับแนวคิด inclusive recreation ที่ชี้ว่านันทนาการที่เปิดกว้างและเป็นมิตรสามารถทำหน้าที่ลดผลกระทบของความเครียดจากการเป็นชนกลุ่มน้อย (minority stress) และส่งเสริมความพร้อมในการสูงวัยอย่างมีสุขภาวะทางกายและจิตสังคมได้เป็นระบบ (Tongterm et al., 2026) กล่าวคือ ในบริบทของสงกรานต์ร่วมสมัยซึ่งเปิดพื้นที่ให้เกิดการแสดงออกผ่านสรีระอย่างเข้มข้น ร่างกายที่ผ่านการฝึกฝนและจัดการอย่างเป็นระบบจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างการยอมรับและต่อรองการรับรู้ทางเพศสภาพ สอดคล้องกับลักษณะของสงกรานต์ในฐานะพื้นที่ข้ามวัฒนธรรมระดับโลกที่เอื้อให้เกิดการใช้ร่างกายเป็นทุนเชิงสัญลักษณ์ในการสร้างอัตลักษณ์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมสมัย (Duangwises, 2024)

ขณะเดียวกัน การแสดงออกผ่านร่างกายในเทศกาลสงกรานต์ยังทำหน้าที่เป็นกลไกของการรวมกลุ่มทางสังคม (social cohesion) ของบุคคลที่มีอัตลักษณ์ร่วมกัน ผ่านบรรยากาศของกิจกรรมนันทนาการที่เปิดโอกาสให้เกิดการปลดปล่อยจากแรงกดดันในชีวิตประจำวัน ร่างกายที่โดดเด่นจึงมิได้เป็นเพียงร่างกายที่ได้รับความสนใจ หากแต่ยังช่วยสร้างความรู้สึกปลอดภัย ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และการได้รับการยอมรับในพื้นที่กิจกรรมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่ชี้ว่าการรวมกลุ่มในกิจกรรมมวลชนสามารถเพิ่มความรู้สึกเป็นปึกแผ่นทางสังคมและลดความเครียดทางจิตสังคมได้ (Morton & Power, 2022) กล่าวคือ ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สรีระของกลุ่ม LGBTQ+ adults ในพื้นที่สงกรานต์มิได้ทำหน้าที่เพียงเป็นองค์ประกอบของการแสดงออกทางกายภาพ แต่ยังคงกลายเป็นพื้นที่สำคัญของการแสดงออกและอ้างอัตลักษณ์ทางสังคมภายในระบบวัฒนธรรมร่วมสมัยอย่างมีนัยสำคัญ

2. แรงกดดันด้านรูปร่างและมาตรฐานความงามในบริบทความหลากหลายทางเพศ

แม้ว่าร่างกายจะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของการสร้างอัตลักษณ์และการยอมรับทางสังคม แต่การแปรสภาพร่างกายให้กลายเป็นทุนเชิงสัญลักษณ์หลักในพื้นที่นันทนาการร่วมสมัยกลับนำไปสู่แรงกดดันด้านรูปลักษณ์ที่ซับซ้อนภายในกลุ่ม LGBTQ+ adults เอง กล่าวคือ ด้วยมาตรฐานความงามและสรีระที่ถูกยึดโยงกับความสมบูรณ์แบบของร่างกาย (body perfectionism) ก่อให้เกิดความเครียดจากการเปรียบเทียบทางสังคมอย่างเด่นชัด เนื่องจากร่างกายถูกใช้เป็นเกณฑ์สำคัญของการประเมินคุณค่าและการยอมรับภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง (Joseph et al., 2023) ภายใต้บริบททางสังคมที่ความสนุก การมองเห็น และการแสดงออกทางกายภาพกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของเทศกาล ร่างกายจึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางสำคัญของการรับรู้และการประเมินทางสังคม ส่งผลให้บุคคลจำนวนมากเข้าสู่กระบวนการควบคุมร่างกายอย่างเข้มงวด ทั้งในมิติของการออกกำลังกาย การจัดการโภชนาการ และการควบคุมรูปลักษณ์เพื่อรักษาระดับการมองเห็นและการยอมรับใน

พื้นที่กิจกรรม สภาวะดังกล่าวสัมพันธ์กับภาวะไม่พึงพอใจในรูปร่างตนเอง (body dissatisfaction) ความเครียดเชิงสรีรวิทยา (physiological stress) และแรงกดดันทางอารมณ์ในระยะยาว

แรงกดดันดังกล่าวยังถูกขยายผ่านพื้นที่สื่อดิจิทัลซึ่งทำหน้าที่เป็นระบบเร่งการเปรียบเทียบทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ร่างกายถูกประเมินผ่านยอดการมองเห็น การตอบสนอง และการมีปฏิสัมพันธ์ในสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้เกิดการสร้างลำดับชั้นภายในกลุ่มระหว่างร่างกายที่สอดคล้องกับมาตรฐานนิยมและร่างกายที่แตกต่างออกไป (Niko & Atem, 2019) โดยในบริบทของการเปรียบเทียบด้านภาพลักษณ์และการรับรู้ทางสังคมในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นทั้งโอกาสในการสร้างอัตลักษณ์และปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาวะทางจิตของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในเวลาเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าทุนทางกายภาพในบริบทดังกล่าวจึงสัมพันธ์กับภาระทางอารมณ์และสุขภาวะที่ต้องได้รับการจัดการอย่างต่อเนื่องภายใต้ความคาดหวังของสังคมนันทนาการร่วมสมัย

3. โอกาสและข้อจำกัดในการแสดงตัวตนในพื้นที่นันทนาการมวลชน

ในมิติของนันทนาการศาสตร์ พื้นที่เทศกาลสงกรานต์ทำหน้าที่เสมือนเขตแดนชั่วคราว (liminal space) ที่เปิดโอกาสให้กลุ่ม LGBTQ+ adults สามารถแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศ การเคลื่อนไหวของสรีระ และการใช้ร่างกายได้อย่างอิสระมากกว่าชีวิตประจำวัน กล่าวคือ พลวัตเชิงบวกดังกล่าวเปิดโอกาสให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุนทางกายภาพไปสู่การยอมรับทางสังคมในระดับที่สูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม แม้พื้นที่นันทนาการจะถูกออกแบบภายใต้แนวคิดของการเปิดกว้างและการมีส่วนร่วม แต่ในทางปฏิบัติกลับยังดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของโครงสร้างทางสังคม การจัดลำดับคุณค่าผ่านการมองเห็น และพฤติกรรมของฝูงชนที่มีความซับซ้อนอย่างยิ่ง

เมื่อความหนาแน่นของฝูงชนเพิ่มสูงขึ้นจนเกินขีดจำกัด การแสดงออกเชิงอัตลักษณ์ที่ชัดเจนผ่านสุนทรียสรีระอาจแปรสภาพเป็นความเสี่ยงเชิงพื้นที่ (spatial vulnerability) กล่าวคือ ร่างกายที่เปิดเผยสุนทรียภาพท่ามกลางฝูงชนที่หนาแน่นจึงตกอยู่ภายใต้สภาวะความเปราะบางเชิงสัญลักษณ์ (symbolic exposure) ที่ดึงดูดสายตาและการเข้าหาเชิงปฏิสัมพันธ์จากผู้ร่วมกิจกรรมจำนวนมาก สภาวะดังกล่าวส่งผลให้ขอบเขตความปลอดภัยส่วนบุคคลและอิบ้โดยเหนือร่างกายมีแนวโน้มถูกละเมิดได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะเมื่อผู้ร่วมฝูงชนบางส่วนแปลความหมายของการแสดงออกอย่างอิสระว่าเป็นความยินยอมให้เข้าถึงทางกายภาพ โดยปราศจากการตรวจสอบ (Saunders et al., 2024) ซึ่งพลวัตดังกล่าวสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดสำคัญที่แฝงอยู่ภายใต้โอกาสเชิงพื้นที่ที่เกิดขึ้นชั่วคราวของเทศกาลสงกรานต์

นอกจากนี้ กลไกการให้คุณค่าในพื้นที่นันทนาการร่วมสมัยมักถูกขับเคลื่อนผ่านระบบการกรองเชิงโครงสร้าง (structural filtering) ที่ให้ความสำคัญแก่ผู้ที่มีทุนทางสรีระสูงตามมาตรฐานนิยม ส่งผลให้บุคคลในกลุ่ม LGBTQ+ adults ที่ไม่มีต้นทุนทางร่างกายหรือมีสรีระไม่สอดคล้องกับเกณฑ์สุนทรียะกระแสหลัก อาจถูกลดโอกาสในการได้รับการมองเห็นและการมีส่วนร่วมในพื้นที่กิจกรรม (Joseph et al., 2023) โดยปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้พื้นที่นันทนาการในเทศกาลสงกรานต์จะถูกมองว่าเป็นพื้นที่แห่งความสนุก ความเสมอภาค และการเปิดรับความหลากหลาย แต่ในความเป็นจริงกลับยังดำรงอยู่ภายใต้ระบบลำดับชั้นผ่านการประเมินร่างกายที่ทำหน้าที่คัดกรอง ควบคุม และจำกัดโอกาสในการแสดงออกของบุคคลอย่างแยบยล

ปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพและความยินยอมในพื้นที่นันทนาการมวลชน

ในพื้นที่นันทนาการมวลชนที่ความหนาแน่นเชิงกายภาพหลอมรวมเข้ากับอารมณ์ร่วมของฝูงชน ปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพมิได้เป็นเพียงเจตจำนงของปัจเจกบุคคล หากแต่เป็นผลลัพธ์ของระบบที่ประกอบด้วยแรงกดดันทางสรีรวิทยา การตอบสนองของระบบประสาท และบรรทัดฐานชั่วคราวของฝูงชน ส่งผลให้ขอบเขต

ของความยินยอมถูกปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อบรรยากาศของความสนุกสนานทำหน้าที่พร่าเลือนเส้นแบ่งระหว่างการยอมรับเชิงสถานการณ์กับการละเมิดสิทธิในร่างกาย ดังนี้

1. การสัมผัสร่างกายในบริบทของความสนุกและความหนาแน่นของฝูงชน

ในสภาพแวดล้อมที่มีความหนาแน่นของฝูงชนสูง การสัมผัสทางกายภาพระหว่างบุคคลจำนวนมากมักเกิดขึ้นจากพลวัตของการเคลื่อนไหวร่วมมากกว่าความตั้งใจของปัจเจกบุคคลโดยตรง ข้อจำกัดเชิงพื้นที่ในกิจกรรมนั้นหนาทึบจนส่งผลให้ระยะห่างระหว่างบุคคลลดต่ำกว่าระดับระยะห่างทางกายภาพตามปกติ จนการเคลื่อนไหวของฝูงชนแปรสภาพเป็นแรงกดดันจากการเคลื่อนไหวของฝูงชนที่ยากต่อการควบคุม ภายใต้กรอบดังกล่าว การสัมผัสอาจมีได้ดำเนินไปในลักษณะพฤติกรรมคุกคามโดยเจตนาตั้งแต่แรกเริ่ม หากแต่มักถูกตีความใหม่ผ่านวัฒนธรรมของความสนุกสนานและการมีส่วนร่วมร่วมกัน ส่งผลให้การรับรู้ต่อความเสี่ยงส่วนบุคคลลดลงชั่วคราว ขณะเดียวกัน สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น อุปกรณ์ฉีดน้ำหรือการปะแป้ง ยังทำหน้าที่เป็นกลไกสร้างความชอบธรรมให้การเข้าถึงร่างกายผู้อื่นในลักษณะที่ภายใต้บริบททั่วไปอาจถูกมองว่าเป็นการละเมิดพื้นที่ส่วนบุคคลอย่างชัดเจน

ความคลาดเคลื่อนในการตีความเจตนา (misattribution of intent) เป็นปัจจัยสำคัญที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลไม่สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่าการสัมผัสเกิดจากข้อจำกัดของฝูงชนหรือจากเจตนาแอบแฝงของผู้อื่น (Moussaïd et al., 2016) เมื่อผสมกับระดับความตื่นตัวของระบบประสาทที่เพิ่มสูงขึ้นจากภาระทางสรีรวิทยา ความร้อน การเสียดสีของร่างกาย และการเคลื่อนไหวต่อเนื่อง ระบบประสาทอัตโนมัติที่ทำงานอย่างหนักย่อมส่งผลให้กระบวนการประเมินความเหมาะสมของพฤติกรรมและการควบคุมตนเองลดประสิทธิภาพลงอย่างเห็นได้ชัด (Templeton, 2021) ซึ่งภาวะลดทอนการยับยั้งชั่งใจชั่วคราวจากการลดลงของการประมวลผลทางพุทธิปัญญานี้เอง ส่งผลให้การสัมผัสในพื้นที่นั้นหนาทึบจนยากต่อการควบคุมภายใต้ข้อจำกัดของฝูงชนและกระบวนการตีความทางสังคมเกิดขึ้นได้ง่ายมากยิ่งขึ้นภายในพื้นที่กิจกรรม

2. ขอบเขตของความยินยอมภายใต้บรรทัดฐานที่เปลี่ยนแปลง

ขอบเขตของความยินยอมในพื้นที่นั้นหนาทึบจนยากต่อการควบคุมมิได้มีลักษณะตายตัว หากแต่เป็นผลของการเปลี่ยนแปลงเชิงบรรทัดฐาน (normative shift) ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของเทศกาลซึ่งเอื้อต่อการผ่อนคลายข้อจำกัดทางสังคม กล่าวคือ การเลื่อนของบรรทัดฐานดังกล่าวก่อให้เกิดการลดทอนขอบเขตส่วนบุคคล จนทำให้การตีความพฤติกรรมบางรูปแบบถูกตีความไปในลักษณะของการยอมรับเชิงสถานการณ์ (situational acceptance) มากกว่าความยินยอมที่เกิดจากเจตจำนงเสรีที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมิได้หมายความว่าความยินยอมเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ หากแต่เป็นกระบวนการต่อรองเชิงพื้นที่และเชิงอำนาจที่เกิดขึ้นภายใต้ความคลุมเครือของสถานการณ์และความคาดหวังของฝูงชนที่มักส่งอิทธิพลให้บุคคลต้องยอมรับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นรอบตัวเพื่อคงสถานะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นหนาทึบ

ในมิติของพฤติกรรมมนุษย์และวิทยาศาสตร์การกีฬา ความยินยอมสามารถถูกเข้าใจผ่านเกณฑ์ความคลุมเครือของการรับรู้ (ambiguity threshold) ซึ่งเมื่อระดับความตื่นตัวและความเหนื่อยล้าทางสรีรวิทยาเพิ่มสูงขึ้นจากการร่วมกิจกรรมต่อเนื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะล้าทางสรีรวิทยากับกระบวนการตัดสินใจช่วยอธิบายได้ว่ากระบวนการประเมินเชิงพุทธิปัญญา (cognitive appraisal) จะลดประสิทธิภาพลงอย่างมีนัยสำคัญ (Gould et al., 2024) สภาวะความล้าสะสมส่งผลให้การปฏิเสธพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือการแสดงออกเพื่อปกป้องอธิปไตยเหนือร่างกายทำได้ยากขึ้น ความยินยอมในบริบทนี้จึงมิใช่คุณลักษณะคงที่ของปัจเจก แต่เป็นผลลัพธ์ของระบบที่ผสมผสานสรีรวิทยา การรับรู้ และบรรทัดฐานที่เกิดขึ้นชั่วคราวภายในฝูงชนเข้าไว้ด้วยกัน จนนำไปสู่สภาวะที่การล่วงละเมิดถูกเปลี่ยนรูปให้กลายเป็นความยินยอมที่ถูกทักท้วงเอาเอง

(presumed consent) โดยอ้างความชอบธรรมจากการก้าวเข้าสู่พื้นที่จัดกิจกรรมนั้นจนหากรมหาชนว่าเป็น สัญญาของการยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

3. เงื่อนไขทางสังคมที่ทำให้พฤติกรรมการละเมิดสิทธิในร่างกายถูกมองข้ามหรือยอมรับ

พฤติกรรมที่เข้าข่ายการละเมิดสิทธิในร่างกายมีแนวโน้มถูกทำให้เป็นเรื่องปกติผ่านกระบวนการทำให้เป็นปกติ (normalization mechanism) ซึ่งเกิดจากการที่พฤติกรรมดังกล่าวถูกแสดงซ้ำในระดับกลุ่มจนลดทอนการรับรู้ถึงความไม่เหมาะสมทางสังคม (Moussaïd et al., 2016) ปรากฏการณ์นี้แสดงออกเชิงประจักษ์และมีความสอดคล้องกับกลไกพฤติกรรมศาสตร์ด้านความปลอดภัยทางจิตสังคมดังปรากฏในภาพที่ 2 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ในสภาพแวดล้อมที่มีความหนาแน่นสูง ขอบเขตความปลอดภัยส่วนบุคคลและการปรับตัวทางกายภาพอาจได้รับผลกระทบจากปฏิสัมพันธ์และการละเมิดสิทธิในร่างกายได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกัน การกระจายความรับผิดชอบในฝูงชน (diffusion of responsibility) ยังทำให้บุคคลโดยรอบลดแรงจูงใจในการแทรกแซงหรือปกป้องสิทธิของผู้อื่น เนื่องจากเกิดความรู้สึกว่าความรับผิดชอบเชิงจริยธรรมถูกกระจายไปสู่บุคคลจำนวนมากภายในฝูงชน ส่งผลให้พฤติกรรมการละเมิดสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกตั้งคำถามภายใต้วาทกรรมเรื่องความสนุกสนานและการสะสมทุนทางภาพลักษณ์

นอกจากนี้ การใช้สารมึนเมาหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังเป็นตัวเร่งให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนได้รับการผ่อนปรนภายใต้เกราะคุ้มกันของความเมามายที่ลดทอนการรับรู้ต่อเจตนาและความรับผิดชอบของผู้กระทำในสายตาของฝูงชน ทำให้การจงใจล่วงละเมิดถูกบิดเบือนให้เป็นเพียงอุบัติเหตุทางกายภาพ ยิ่งไปกว่านั้น ระบบการให้คุณค่าทางสังคมผ่านร่างกายยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดรูปแบบปฏิสัมพันธ์และการตอบสนองต่อหลักความยินยอมในระดับที่แตกต่างกัน (Saunders et al., 2024) กล่าวคือ กลไกดังกล่าวมิได้เป็นเพียงเรื่องของรสนิยมส่วนบุคคล หากแต่เป็นกลไกเชิงอำนาจที่ส่งผลต่อความสามารถในการควบคุมพื้นที่ การต่อรองปฏิสัมพันธ์ และการได้รับการเคารพต่อขอบเขตทางกายภาพ ส่งผลให้ร่างกายของสตรีและกลุ่ม LGBTQ+ adults ตกอยู่ภายใต้สภาวะความเปราะบางทางจิตสังคมและมีแนวโน้มถูกละเมิดสิทธิได้ง่ายขึ้นในพื้นที่สาธารณะเมื่อบรรทัดฐานเรื่องการเคารพสิทธิส่วนบุคคลถูกลดทอนลง (Morton & Power, 2022) อีกทั้งเงื่อนไขเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการยอมรับพฤติกรรมละเมิดมิใช่เพียงความผิดพลาดของปัจเจกบุคคล หากแต่เป็นผลลัพธ์ของระบบการให้คุณค่าทางสังคมผ่านร่างกายและการสร้างความชอบธรรมผ่านบรรทัดฐานของกิจกรรมสันทนาการที่ขาดมาตรการควบคุมความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจึงสะท้อนความจำเป็นของการแทรกแซงเชิงโครงสร้างและการออกแบบมาตรการด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาระบบนันทนาการไทยให้มีความปลอดภัยและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 พลวัตของความหนาแน่นของฝูงชนกับขอบเขตความยินยอมในพื้นที่นั้นทางการเมือง

ที่มา: A, https://x.com/Kom_chad_luek/photo

B, https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_10210706

C, <https://ch3plus.com/news/exclusive/morning/395906>

แนวทางการจัดการพื้นที่นั้นทางการเมืองอย่างปลอดภัยและเท่าเทียม

การจัดการพื้นที่ที่สงกรานต์ร่วมสมัยต้องก้าวข้ามการควบคุมพฤติปพฤติกรรมเฉพาะหน้า ไปสู่การออกแบบเชิงระบบที่บูรณาการวิทยาศาสตร์การกีฬา นันทนาการศาสตร์ และพลวัตของฝูงชน เพื่อลดภาระทางสรีรวิทยา บริหารข้อจำกัดเชิงพื้นที่ และสร้างบรรทัดฐานของการเคารพสิทธิในร่างกายและความปลอดภัยทางจิตสังคม อันจะนำไปสู่การรักษาความสมดุลระหว่างความสนุก ความปลอดภัย และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้คนทุกกลุ่มในพื้นที่จัดกิจกรรมได้อย่างยั่งยืน โดยผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การจัดโซนกิจกรรมและการบริหารความหนาแน่นของฝูงชน

การจัดการข้อจำกัดเชิงพื้นที่ที่ส่งผลต่อการเคลื่อนไหวของผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำเป็นต้องอาศัยการออกแบบพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยผู้จัดงานควรประเมินความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และจัดโซนกิจกรรมตามระดับความหนาแน่นของฝูงชนอย่างชัดเจน ควบคู่กับการออกแบบเส้นทางเข้าออกที่ลดการปะทะและการเบียดเสียดทางกายภาพมากเกินไป ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะช่วยลดแรงกดดันจากฝูงชน ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวและรักษาระยะห่างทางกายภาพได้เหมาะสมมากขึ้น อีกทั้งช่วยลดโอกาสของการสัมผัสทางกายที่เกินขอบเขตภายในพื้นที่แออัดในระดับโครงสร้างได้

2. การควบคุมภาระทางสรีรวิทยาและความเหนื่อยล้าจากสภาพแวดล้อม

ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีอุณหภูมิสูง ความหนาแน่นของฝูงชน และการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ร่างกายของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องเผชิญภาระทางสรีรวิทยาที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อความเหนื่อยล้า การเปลี่ยนแปลงของสภาวะทางร่างกาย และความสามารถในการควบคุมตนเอง ดังนั้น พื้นที่จัดกิจกรรมจึงควรมีมาตรการสนับสนุนด้านสรีรวิทยา เช่น จุดพัก พื้นที่ระบายอากาศ การเข้าถึงน้ำดื่มอย่างเพียงพอ และพื้นที่ลดความร้อน เพื่อช่วยลดความเหนื่อยล้าและความเครียดจากสภาพแวดล้อม ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะช่วยคงประสิทธิภาพของการตัดสินใจและลดความเสี่ยงของพฤติกรรมที่อาจกระทบต่อสิทธิและความปลอดภัยของผู้คนภายในพื้นที่กิจกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. การลดแรงกดดันจากการเปรียบเทียบเชิงสุนทรียะในพื้นที่สาธารณะ

เมื่อรูปลักษณ์ทางกายภาพถูกให้คุณค่าในฐานะทุนเชิงสัญลักษณ์ในพื้นที่นั้นหนาแน่นการร่วมสมัย การมองเห็นและการเปรียบเทียบเชิงสุนทรียะย่อมส่งผลต่อรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สภาวะดังกล่าวอาจสร้างแรงกดดันทางจิตสังคม ความวิตกกังวลจากการถูกประเมินรูปลักษณ์ และลดความรู้สึกปลอดภัยของผู้เข้าร่วมบางกลุ่ม ดังนั้น การจัดการพื้นที่นั้นหนาแน่นการจึงควรมุ่งสร้างบรรทัดฐานของการมีส่วนร่วมที่ไม่ยึดโยงกับมาตรฐานรูปลักษณ์เพียงบางรูปแบบ รวมถึงลดการกระจุกตัวของพื้นที่ที่เอื้อต่อการจ้องมองและการเปรียบเทียบเชิงสุนทรียะอย่างเข้มข้น ทั้งนี้เพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำเชิงปฏิสัมพันธ์ในพื้นที่นั้นหนาแน่นการมวลชนได้มากขึ้น

4. การส่งเสริมความปลอดภัยทางจิตสังคมของกลุ่ม LGBTQ+ adults และประชากรกลุ่มเปราะบาง

ในบริบทที่การเปิดเผยร่างกายและการรับรู้ทางสังคมเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยง กลุ่ม LGBTQ+ adults และประชากรกลุ่มเปราะบาง ที่มักเผชิญแรงกดดันด้านภาพลักษณ์และความไม่ปลอดภัยทางจิตสังคม ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ระบบนั้นหนาแน่นการมวลชนจึงควรจัดให้มีมาตรการส่งเสริมความรู้สึกปลอดภัย การเข้าถึงความช่วยเหลือ และการเฝ้าระวังพฤติกรรมคุกคามในพื้นที่กิจกรรมอย่างเหมาะสม ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะช่วยคุ้มครองสิทธิ ศักดิ์ศรี และการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมทุกกลุ่มในพื้นที่นั้นหนาแน่นการสาธารณะได้อย่างเสมอภาคมากขึ้น

5. การสร้างบรรทัดฐานร่วมในการเคารพสิทธิในร่างกายของตนเองและผู้อื่น

การจัดการพื้นที่นั้นหนาแน่นการมวลชนอย่างยั่งยืนไม่อาจอาศัยเพียงมาตรการควบคุมจากผู้จัดงานหรือภาครัฐเท่านั้น แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้จัดงาน ชุมชน และผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการสร้างบรรทัดฐานร่วมของการเคารพสิทธิในร่างกายและความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น โดยการสื่อสารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ ป้ายสัญลักษณ์ และการรณรงค์ภายในพื้นที่กิจกรรม จะช่วยกระตุ้นการตระหนักรู้ต่อผลกระทบของพฤติกรรมตนเองต่อผู้อื่น และลดแนวโน้มที่พฤติกรรมละเมิดจะถูกมองข้าม ภายใต้บรรทัดฐานของความสนุกและความคุ้นชินของฝูงชนได้

6. การเปลี่ยนผ่านจากความสนุกสนานชั่วคราวสู่ระบบนั้นหนาแน่นการที่คำนึงถึงความปลอดภัยและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ความท้าทายสำคัญของเทศกาลสงกรานต์ คือ การที่พฤติกรรมบางรูปแบบอาจถูกทำให้เป็นเรื่องปกติผ่านบรรทัดฐานของความสนุกและความคุ้นชินของฝูงชน ระบบนั้นหนาแน่นการสมัยใหม่จึงจำเป็นต้องขยายบทบาทจากการมุ่งสร้างประสบการณ์ความสนุกเฉพาะหน้า ไปสู่การเป็นพื้นที่ทางสังคมที่สามารถธำรงไว้ซึ่งความปลอดภัย ความสมดุลเชิงปฏิสัมพันธ์ และศักดิ์ศรีในร่างกายของผู้เข้าร่วมทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ได้อย่างยั่งยืน โดยการจัดการพื้นที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ควรตั้งอยู่บนฐานคิดที่ตระหนักว่าร่างกายมนุษย์มิได้เป็นเพียง

องค์ประกอบของกิจกรรม หากแต่เป็นศูนย์กลางของทั้งสุขภาวะ การรับรู้ทางสังคม และพลวัตของความปลอดภัยในพื้นที่สาธารณะร่วมสมัย

สรุปองค์ความรู้

เทศกาลสงกรานต์ในสังคมไทยร่วมสมัยได้เปลี่ยนผ่านจากพื้นที่นันทนาการเชิงจารีตไปสู่ระบบนันทนาการมวลชนที่ร่างกายทำหน้าที่เป็นทั้งกลไกของการมีส่วนร่วม การสื่อสารอัตลักษณ์ และการต่อรองการยอมรับทางสังคมภายใต้บริบทของการมองเห็นและการปฏิสัมพันธ์ที่เข้มข้น ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมิได้ขับเคลื่อนด้วยความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นผลลัพธ์ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาระทางสรีรวิทยา ความหนาแน่นของฝูงชน พลวัตการเคลื่อนไหว และบรรทัดฐานทางสังคมที่กำกับพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมอย่างซับซ้อน โดยเฉพาะในบริบทที่ร่างกายถูกยกระดับเป็นทุนเชิงสัญลักษณ์ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ การยอมรับ และสถานะทางสังคมในพื้นที่นันทนาการร่วมสมัย ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนอย่างเด่นชัดในกลุ่ม LGBTQ+ adults ซึ่งการจัดการสุนทรียสรีระมิได้เป็นเพียงกระบวนการดูแลสุขภาพหรือการแสดงออกทางอัตลักษณ์ หากแต่เชื่อมโยงกับการสร้างการยอมรับ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และการรักษาสีติในการกำหนดขอบเขตของร่างกายตนเองภายใต้บริบทของการประเมินและเปรียบเทียบเชิงสังคมอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความหนาแน่นของฝูงชนสูง อุณหภูมิที่ร้อนจัด และสิ่งรบกวนทางประสาทสัมผัสที่เข้มข้น ขอบเขตของความยินยอมและสิทธิในร่างกายกลับมีแนวโน้มพรัลเลือนลง จนทำให้พฤติกรรมบางรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลถูกทำให้เป็นเรื่องปกติภายใต้วาทกรรมของความสุขและการมีส่วนร่วมของฝูงชน ภายใต้พลวัตที่ทำให้ผู้คนในฝูงชนลดความรู้สึกกับผิดชอบต่อผู้อื่นภายในพื้นที่กิจกรรม ด้วยเงื่อนไขแวดล้อมดังกล่าว ร่างกายของผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงต้องเผชิญกับภาระทางสรีรวิทยาและการทำงานที่เพิ่มขึ้นของระบบหัวใจและหลอดเลือด ควบคู่ไปกับการเกิดภาวะกล้ามเนื้อล้าสะสมของระบบประสาทส่วนกลาง ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการควบคุมตนเอง การยับยั้งชั่งใจ และกระบวนการตัดสินใจเชิงพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อภาวะความเหนื่อยล้าทางสรีระนี้ผสมผสานเข้ากับข้อจำกัดเชิงชีวกลศาสตร์ในพื้นที่แออัด การเคลื่อนไหวของฝูงชนย่อมเปลี่ยนผ่านจากการควบคุมโดยสมัครใจไปสู่การตอบสนองต่อแรงกดดันของมวลชนที่ทำให้การสัมผัสทางร่างกายถูกตีความภายใต้เงื่อนไขเชิงสถานการณ์มากกว่าการตัดสินใจโดยเสรี ดังนั้น ระบบนันทนาการมวลชนร่วมสมัยจึงไม่อาจมุ่งสร้างเพียงประสบการณ์ความสนุกสนานเฉพาะหน้า หากแต่จำเป็นต้องพัฒนาไปสู่การออกแบบเชิงระบบบนฐานของนันทนาการศาสตร์และวิทยาศาสตร์การกีฬา ที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านสรีรวิทยา พฤติกรรมมนุษย์ พลศาสตร์ของฝูงชน และความปลอดภัยทางจิตสังคมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ทั้งในมิติของการจัดการพื้นที่ผ่านแบบจำลองพลศาสตร์การเคลื่อนตัวของฝูงชน การลดภาระทางสรีรวิทยาผ่านการจัดการสภาพแวดล้อมด้านความร้อน และการสร้างบรรทัดฐานที่เคารพอธิปไตยเหนือร่างกาย รวมถึงการพัฒนากลไกติดตามและประเมินความเสี่ยงทางจิตสรีรวิทยาในพื้นที่กิจกรรม ทั้งนี้เพื่อพัฒนาไปสู่พื้นที่นันทนาการมวลชนที่สามารถรักษาความสมดุลระหว่างความสุข ความปลอดภัย และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้คนทุกกลุ่มในสังคมได้อย่างยั่งยืน

References

- Charoenmahavit, B. (2019). Songkran traditions: Cultural heritage of the Mekong River region. *Journal of Business Administration and Social Sciences, Ramkhamhaeng University*, 2(2), 18-34. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ibas/article/view/197878>
- Diamond, L. M., & Alley, J. (2022). Rethinking minority stress: A social safety perspective on the health effects of stigma in sexually-diverse and gender-diverse populations. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 138, 104720. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2022.104720>
- Duangwises, N. (2024). Transcultural Deterritorialization of Gay Dance Party and Songkran Festival in Thailand. *KKU International Journal of Humanities and Social Sciences*, 14(2), 1-39. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/KKUJ/article/view/268954>
- Dudney, H. R., Moghimehfar, F., & Stone, G. A. (2025). Making space and taking space: Exploring the crowding experiences of people using wheeled mobility devices in parks. *Leisure/Loisir*, 49(2), 259–282. <https://doi.org/10.1080/14927713.2024.2433948>
- Engelniederhammer, A., Papastefanou, G., & Xiang, L. (2019). Crowding density in urban environment and its effects on emotional responding of pedestrians: Using wearable device technology with sensors capturing proximity and psychophysiological emotion responses while walking in the street. *Journal of human behavior in the social environment*, 29(5), 630-646. <https://doi.org/10.1080/10911359.2019.1579149>
- Frost, D. M., & Meyer, I. H. (2023). Minority stress theory: Application, critique, and continued relevance. *Current opinion in psychology*, 51, 101579. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101579>
- Gould, A., Lewis, L., Evans, L., Greening, L., Howe-Davies, H., West, J., Roberts, C., & Parkinson, J. A. (2024). COVID-19 personal protective behaviors during large social events: The value of behavioral observations. *Behavioral Sciences*, 14(1), Article 63. <https://doi.org/10.3390/bs14010063>
- Haghani, M., & Sarvi, M. (2018). Crowd behaviour and motion: Empirical methods. *Transportation research part B: methodological*, 107, 253-294. <https://doi.org/10.1016/j.trb.2017.06.017>
- Hemsuwan, I., Kedkaew, P., Ajchariyapaisankul, R., & Nguitragool, M. (2025). Songkran Festival Promotion Strategy to Provide Soft Power in Thai Tourism Marketing. *Academic Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University*, 33(1), 70-84. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournal/article/view/277322>

- Herrick, S. S., Baum, T., & Duncan, L. R. (2022). Recommendations from LGBTQ+ adults for increased inclusion within physical activity: a qualitative content analysis. *Translational behavioral medicine*, 12(3), 454-465.
<https://doi.org/10.1093/tbm/ibab154>
- Huang, S. (2024). *The development of the Songkran Festival in Thailand: Balancing tradition, tourism, and cultural identity* [Master's independent study, Chulalongkorn University]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD).
<https://doi.org/10.58837/CHULA.IS.2024.26>
- Intajan, V., & Panyasiri, C. (2021). Management for non-alcoholic Songkran festival: A case study of rice family roads of Thailand. *Sarasas Journal of Humanities and Social Science*, 7(2), 100-115. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/svittj/article/view/203785>
- Intason, M. (2024). The dilemma between cultural rituals and hedonism for tourism in a cultural festival: a case study of the Lanna Songkran festival in Chiang Mai, Thailand. *International journal of event and festival management*, 15(2), 121-149. <https://doi.org/10.1108/IJEFM-03-2023-0027>
- Intason, M., Coetzee, W., & Lee, C. (2023). The cocreation of the Songkran Festival in Thailand and the codestruction of its cultural significance. *Event Management*, 27(2), 237-251. <https://doi.org/10.3727/152599521X16367300695708>
- Joseph, E., Ferrero-Regis, T., & Kerr, J. (2023). Costuming the queer body: How body image impacts aesthetic and identity expression within queer creative communities. *Studies in Costume & Performance*, 8(2), 205-224.
https://doi.org/10.1386/scp_00097_1
- Lugo, I., & Alatraste-Contreras, M. G. (2024). The personal space and the collective behavior of crowd disasters. *bioRxiv*, 2024-09. <https://doi.org/10.1101/2024.09.05.611443>
- McMains, J. (2022). Fostering a culture of consent in social dance communities. *Journal of Dance Education*, 22(4), 256-264. <https://doi.org/10.1080/15290824.2020.1851693>
- Morton, T. A., & Power, S. A. (2022). Coming together after standing apart: What predicts felt safety in the post-coronavirus crowd?. *Social Science & Medicine*, 293, 114649.
<https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2021.114649>
- Moussaïd, M., Kapadia, M., Thrash, T., Sumner, R. W., Gross, M., Helbing, D., & Hölscher, C. (2016). Crowd behaviour during high-stress evacuations in an immersive virtual environment. *Journal of The Royal Society Interface*, 13(122), 20160414.
<https://doi.org/10.1098/rsif.2016.0414>
- Niko, N., & Atem, A. (2019). Festival air (Songkran): Komodifikasi budaya di Thailand. *Simulacra*, 2(1), 21-30. <https://doi.org/10.21107/sml.v2i1.5518>
- Nisaisat, C., & Jaruworn, P. (2023). Dynamics and the ways of thinking in creating the Songkran-Wan Lai Festival in the Eastern Region of Thailand. *Journal of Thai*

- Studies*, 18(1), 61–92. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/TSDJ/article/view/264265>
- Pinmongkolkul, B. (2024). Songkran Tradition: From Thai New Year to Water Battlefield and Cultural Philosophy. *Journal of Academic Humanities*, 1(4), 38–47. <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jah/article/view/2600>
- Pistella, J., Baiocco, R., Antonucci, C., Alessandri, G., Alivernini, F., Borghi, A. M., ... & Lucidi, F. (2025). Older LGBT+ adults and physical activity: A systematic review of qualitative and quantitative data. *Sexuality Research and Social Policy*, 22(1), 226–251. <https://doi.org/10.1007/s13178-023-00925-w>
- Prakobphol, P., & Sungmek, J. (2019). Songkran festival: Dharma puzzle of the legend. *Valaya Alongkorn Review Journal*, 9(1), 164–178. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/186106>
- Reuters. (2026, April 9). Rising prices set to dampen Thailand’s wet ‘n’ wild New Year festival. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/rising-prices-set-dampen-thailands-wet-n-wild-new-year-festival-2026-04-09/>
- Saunders, J. F., Nutter, S., Waugh, R., & Hayden, K. A. (2024). Testing body-related components of objectification theory: A meta-analysis of the relations between body shame, self-objectification, and body dissatisfaction. *Body Image*, 50, 101738. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2024.101738>
- Templeton, A. (2021). Future research avenues to facilitate social connectedness and safe collective behavior at organized crowd events. *Group Processes & Intergroup Relations*, 24(2), 216–222. <https://doi.org/10.1177/1368430220983601>
- Tongterm, T., & Thaklong, N. (2025). Wan Lai Songkran in Northeastern Thailand: Recreational Dynamics within a Contemporary Pluralistic Society. *Journal of Education and Human Development Sisaket Rajabhat University*, 5(3), 16–35. <https://so18.tci-thaijo.org/index.php/eduskru/article/view/1509>
- Tongterm, T., Nantasing, W., Setthamas, M., & Kaewma, J. (2026). From minority stress to active aging readiness: inclusive recreation as community-level social infrastructure for LGBTQ+ adults in rural Thailand. *Retos*, 78, 41–52. <https://doi.org/10.47197/retos.v78.118481>
- Tourism Authority of Thailand. (2026). *Thailand’s Songkran 2026 drives nationwide momentum with 30.35 billion Baht projected revenue*. <https://www.tatnews.org/2026/04/thailands-songkran-2026-drives-nationwide-momentum-with-30-35-billion-baht-projected-revenue/>
- Upshaw, B. E., Keovorabouth, S. T., & Cordova-Marks, F. M. (2025). Beyond LGBTQ+: Centering QT2S Lived Experience in Body Image Research. *Social Science & Medicine*, 118640. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2025.118640>